

Uddannelses bladet

3/25

Ildrætsskolen for voksne med udviklingshandicap er den eneste af sin slags herhjemme – ja, måske i hele verden. Vil du med på et besøg? **S. 34**

Heltidsundervisningen i ungdomsskolen kan noget helt særligt i forhold til elever, der har det svært med folkeskolen. Vi har besøgt Ungdomsskolen i Høje-Taastrup for at høre, hvordan de arbejder, i anledning af 50-års fødselsdagen for tilbuddet. **S. 28**

Værsgo'

Her får du inspiration til

- at undervise i svære emner
- at skifte spor
- at give faglig stolthed videre til elever og kursister

PERSPEKTIV-SERIEN UDVIDES MED EN TITEL TIL GF2

Nu kan du bestille de nye læremidler til social- og sundhedsuddannelsernes grundforløb 2. I grundbogen *Grundforløb 2 - SOSU*, de praksisnære forløb og træningsmodulene lærer eleverne om fagets grundlæggende pleje og omsorg.

De lærer også om roller og etik i sundhedsvæsenet, kroppens opbygning, sundhedsfremme, sikkerhed og meget mere. Læremidlerne sikrer, at der bygges bro mellem skole og oplæring, og at teori og praksis går hånd i hånd.

Materialet udkommer både i digitalt og trykt format.

Du kan bestille et gratis lærereksemplar af bøgerne til dit fag. Scan QR-koden herunder og udfyld bestillingsformularen.

Læs mere og bestil læremidlerne på:
prx.dk/perspektiv

Kunstig Intelligens – en del af hverdagen

”Ikke hos mig”, tænker du måske, eller ”så mange år har jeg heller ikke tilbage på arbejdsmarkedet” i forhold til at bruge kunstig intelligens – AI – i undervisningen.

Men alle steder, hvor der er opgaveløsninger, vil der være elever, der vælger at bruge AI. Og mens nogle undervisere forsigtigt afventer fremtiden i forhold til at bruge AI, er der mange, som har kastet sig over udvikling og anvendelse og har gode erfaringer med muligheder og udfordringer. Vi ser også lige nu flere skoler, der har valgt at gøre det til en del af deres strategiske arbejde.

På erhvervsuddannelserne vil AI indgå som konkrete faglige mål på mange af uddannelserne. På danskuddannelserne og inden for vejledning ser vi også nye værktøjer. Derudover er der et stort administrativt fokus på at arbejde med nye løsninger ved brug af AI. Mange af dem vil blive en del af vores hverdag i de kommende år.

Tempoet i den løbende udvikling og udbredelsen af ChatGPT og mange andre AI-værktøjer gør, at det er en virkelighed, som alle skoler og alle lærere bør forholde sig til og gøre sig kompetente til, mener vi.

Der er mange vigtige diskussioner i gang: Kan AI være skadeligt, hvad med sikkerhed, datadeling, bias, troværdighed, overvågning? Risikerer vi at glemme den kritiske tænkning? Er AI snyd, og hvad må elever og studerende anvende? Bliver de mindre selvstændige og ansvarlige? Hvordan kan den bruges til lærerens arbejde – i forberedelse eller undervisning? Kan kvaliteten af undervisningen øges, eller bliver den dårligere? Kan der spares tid på nogle af de mere rutineprægede opgaver, og vil den måske medføre færre lærere?

Spørgsmålene er mange, og det er langt fra alle svar, der er klare og tydelige.

Vi ved, at mange elever efterspørger

vejledning og rammer for anvendelse, og ønsker at lærerne er mere kompetente. Vi ved også, at digitalisering er et område, hvor der er en alders- og kønsmæssig forskel på involveringen. Blandt andet bruger kvinder AI 16-20 procentpoint mindre end mænd – selv med samme job eller uddannelse – ifølge Googles topchef i Danmark. Derfor er der på alle arbejdspladser behov for at drøfte, hvordan vi undgår skævvridning.

Men vi skal også sikre, at alle lærere er kompetente på AI i forhold til de behov og muligheder, der giver mening i arbejdet som lærer eller vejleder.

Vores digitaliseringspolitik fastslår, at didaktikken skal styre anvendelsen af teknologi. Men forudsætningen for at kunne træffe beslutninger om AI er, at der sikres et tilstrækkeligt kompetenceniveau. Og så vil vi insistere på, at der ved eventuel indførsel af ny teknologi skal være fokus på trivsel, og der skal stilles krav til rammer og sikkerhed, ligesom konsekvenserne skal vurderes for både medarbejdere og elever.

Vi arbejder på at klæde tillidsrepræsentanterne yderligere på i løbet af efteråret blandt andet i forhold til den nye AI-forordning. Her er kravet, at arbejdsgiver skal sikre et tilstrækkeligt niveau af AI-færdigheder hos alle, der er involveret i drift eller anvendelse af AI-systemer. Undervisningsministeriets anbefalinger og vejledninger giver også nogle rammer, så der kan findes gode løsninger. Men mange af svarene skal findes gennem lokale drøftelser. Det er her, eksperterne i at skabe god undervisning findes. ▲

**Forudsætningen
for at kunne træffe
beslutninger om
AI er, at der sikres
et tilstrækkeligt
kompetence-
niveau.**

Uddannelsesforbundet

UDDANNELSESBLADET er fagblad for Uddannelsesforbundets medlemmer. Derfor fokuserer vores journalistik på læreres, vejlederes og konsulents job og arbejdsvilkår på erhvervsuddannelser, FGU, VUC, sprogcentre, en række mindre uddannelsesområder og de kommunale jobcentre. Fagbladet redigeres efter journalistiske principper. Du kan læse flere artikler på www.uddannelsesbladet.dk

PRESSE NÆVNET

Vi er tilmeldt Pressenævnet og tager ansvar for indholdet.

Redaktion
ansv. redaktør
Tina Bøgehave Christiansen,
bladredaktør Dorthe Plechinger,
journalist Heidi K. Güttler,
journalist Mette Jensen.

Henvendelser til redaktionen
Uddannelsesbladet,
Nørre Farimagsgade 15,
1364 København K,
tlf. 7070 2722, blad@uddannelsesforbundet.dk

Layout og tryk
Stibo Complete

Annoncer Allan Christensen,
AC Annoncer, tlf. 2172 5939.
Annoncepriser, udgivelsesplan,
deadlines mv. se
www.uddannelsesbladet.dk

Oplag 9.500. Kontrolleret
af Specialmediernes Oplags-
kontrol. **FMK**®

Abonnement Marianne
Jørgensen, maj@uddannelsesforbundet.dk, tlf. 7070 2722.

Forside Mads Joakim Rimer
Rasmussen

Indhold

3/2025

6

DU KAN SAGTENS UNDERVISE I KONTROVERSIELLE EMNER

Læs, hvordan to lærere på KVUC har arbejdet så målrettet med at styrke skolens debatkultur, at de har fået en nordisk pris for det.

10

FÅ TJEK PÅ REGLER FOR DIN ANSÆTTELSE

... hvis din skole bliver lagt sammen med eller delt med en anden skole eller delt, når EPX'en bliver etableret.

18

FÅ STYR PÅ BEGREBET 'MANOS-FÆRE' SOM UNDERVISER

Drenge bliver udsat for kvindejendsk indhold, når de går online. En ekspert opfordrer alle lærere til at forholde sig til den såkaldte manosfære.

34

KOM MED PÅ BESØG PÅ IDRÆTSKOLEN FOR VOKSNE MED UDVIKLINGSHANDICAP

Livsglæde og mening. Det er, hvad lærere på Idrætskolen for voksne med udviklingshandicap får ud af deres arbejde. Vi har besøgt stedet, som er den eneste af sin slags herhjemme – og måske i hele verden.

28

TILLYKKE MED DE 50 ÅR TIL JER I HELTIDSUNDERVISNINGEN

De kan noget helt særligt i heltidsundervisningen i ungdomsskolerne. For eksempel i forhold til elever, der fravælger folkeskolen. Og det har de kunnet i nu 50 år.

▼

Det er jo ikke sådan, at vi går rundt i det daglige og siger, at nu er det og det faglig stolthed. Men vi gør vores bedste for at vise det.

Rasmus Ruby,
faglærer på Mercantec

FOTO: FREEPIK.COM

FOTO: MADS JOAKIM RIMER RASMUSSEN

FOTO: SARA GALBIATI

12

DU KAN GØRE DET MERE SMERTEFRIT AT ÆNDRE SPØR

Har du planer om at ændre din karriere, er du ikke alene. Det kan være svært, men i denne artikel er der inspiration og hjælp at hente.

16

FIRE FRISKE FRA FORSKNINGEN

Elevgruppen har ændret sig på EUD de seneste 15 år. Det viser en undersøgelse fra Center for Ungdomsforskning. Læs den og meget mere fra forskningen.

22

DE HER LÆRERE KAN GIVE DIG INSPIRATION TIL FAGLIG STOLTLED

På Mercantec i Viborg viser lærerne deres egen begejstring for faget, når de underviser. Det smitter eleverne. Vi har besøgt stedet. Læs med, hvis du også har lyst til at blive 'smittet'.

38

JERES KRAV TIL OK26 SKAL NU UDTAGES

Læs, hvad der sker på Uddannelsesforbundets repræsentantskabsmøde i september, hvor kravene til OK26 skal udtages. Og få et godt tilbud om kursus fra Uddannelsesforbundet.

39

DET FAGLIGE RÅD

Må jeg optage en samtale med min leder, som jeg ikke er helt tryk ved, spørger et medlem. Læs svaret fra konsulenten her.

Nu kan Kristina undervise i alt – også det kontroversielle

Hver fjerde lærer har fravalgt at undervise i kontroversielle emner. Men det kan man sagtens, lyder det fra underviser Kristina Bilic, der med sine kolleger har arbejdet målrettet med skolens debat kultur – og vundet en Best practice-pris for projektet.

I en undersøgelse, som Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) har gennemført for Børne- og Undervisningsministeriet i 2025, fremgår det, at næsten hver fjerde lærer i grundskolen og i gymnasiet har undladt at undervise i mindst ét emne, som de oplever som kontroversielt.

Det billede genkender Kristina Bilic, projektleder og AVU-underviser på Københavns VUC, KVUC. Hun har været tovholder på et projekt, som startede, fordi underviserne på skolen oplevede, at de havde brug for flere værktøjer, når de skulle arbejde med svære, kontroversielle emner.

Gevinsterne har ifølge Kristina Bilic været enorme: Der er blevet skabt en helt anden debatkultur på skolen, kursisterne er mere involverede og har fundet deres egen stemme. Og for Kristina Bilic har arbejdet været både overraskende, engagerende – og rørende.

Manglede værktøjer

I undersøgelsen, som VIVE har lavet, konkluderer man, at hvis lærere fravælger at undervise i emner, der kan opleves som kontroversielle, så er en af de hyppigste årsager at de ikke føler sig fagligt klædt på til det.

Det var også følelsen på KVUC. – Vi havde nogle voldsomme oplevelser, hvor kursister ikke syntes, vi skulle undervise i tekster om homoseksualitet eller satirekultur, og hvor de reagerede voldsomt. Vores tillidsrepræsentant, Niels,

tog det op på institutionsniveau, fortæller Kristina Bilic:

– Startskuddet var, at vi ville have, at skolen skulle forholde sig til, hvad vi skulle gøre med undervisning i svære emner, og hvilken skole vi ville have. Og som undervisere følte vi, at vi manglede didaktiske metoder og værktøjer til at undervise i det kontroversielle.

Nu kan jeg undervise i ALT

Projektet blev indledt i 2022 med rektor, fire HF-lærere samt TR Niels Iversen og Kristina Bilic som AVU-undervisere (almen voksenundervisning, red.).

I 2023 blev det udvidet til et projekt med flere skoler fra hele norden. Her har man udvekslet ideer og erfaringer. Og i 2025 blev KVUC-projektet 'Citizen in Adult Education' valgt som *Best Practice* af Nordisk Ministerråd.

Resultatet? Kogt ned til én sætning og med Kristina Bilics ord er det, at hun nu kan undervise i et hvilket som helst emne, trygt, dybt fagligt og med mennesker fra

– **Vi har fundet en metode, der kan bruges til næsten alt.**

Niels Iversen,
underviser, KVUC.

hele verden i klasserummet. Hun bliver bakket op af Niels Iversen, der også er stærk begejstret:

– Vi har fundet en metode, der kan bruges til næsten *alt*.

Næsten 'plug and play'

Men hvordan har projektet opblødt debatkulturen på KVUC? Og kan metoderne overføres til andre skoler? Svaret på det sidste er et klart JA fra både Niels Iversen og Kristina Bilic: Alle skolereformer kan nyde godt af metoderne til at få en bedre kultur, mener de. Det er næsten 'plug and play'.

Svaret på det andet er lidt mere komplekst, for underviserne har arbejdet med flere niveauer. Dels et organisatorisk: Man har fra KVUC's side valgt at implementere projektets del-element *den demokratiske dannelse* som et selvstændigt tema i skolens strategi.

Derudover har man arbejdet med to andre niveauer på lidt mere jordnære niveauer: Klasseniveauet og et niveau, hvor man har koblet klassen med den omgivende verden.

Dialogiske cirkler og klare rammer

En stor del af klassearbejdet har handlet om at indføre dialog i cirkler, argumentationsteknik og klare rammer for, hvordan man diskuterer på en 'ordentlig' måde.

Lyder det langhåret? Måske. Men her forklarer Kristina Bilic, hvad det går ud på:

– Inden vi skal arbejde med et vigtigt emne, samler vi kursisterne i en 'dialogisk

cirkel', hvor vi åbner op for hinanden: Hvordan har vi det med emnet, hvad er der på spil? Det handler om at forberede kursisterne på, *hvad* de kan forvente, forklarer hun og uddyber:

– Første cirkel tager udgangspunkt i et konkret spørgsmål, jeg eller de har. Det kunne være "er sprog magt?". Eller hvordan kan man være praktiserende muslim og homoseksuel, som forfatteren Elias Sadaq? Så taler vi åbent om det, og man må gerne give udtryk for sine holdninger.

Den næste cirkel er mere faglig. Kursisterne får nogle tekster, og inden vi mødes igen, skal de have arbejdet med argumentationsteknikker. Og i sidste fase skal kursisterne for eksempel selv producere en tekst.

Man må gerne være kritisk, men...

Niels Iversen har også arbejdet meget med de dialogiske undervisningsfor-

HEIDI KVISTGAARD GÜTTLER – FOTO: MADs JOAKIM RIMER RASMUSSEN

Sidste gang var fuldstændig magisk. Der var så stille, og det var AVU- og HF-kursister, der skrev digte om voldtægt, at være i krig, miste et barn, følelser om Palæstina og Israel.

Kristina Bilic, underviser og projektleder. KVUC.

mer og supplerer med, at det har været centralt i undervisningen, at kursisterne lærer argumentationsanalyse.

– De lærer, at de gerne må være kritiske, men at de skal argumentere *fagligt* og sagligt. De skal bruge argumentationsanalysen, komme med belæg for deres påstande, have rygdækning. Så kan de sige, hvad de vil.

Og, forklarer Niels Iversen, det handler også i høj grad om at gøre rammerne for god debat helt tydelige:

– Vi tager rammerne helt ind i undervisningen og bøjer dem i pap. For eksempel: "Hvis du bliver følelsesmæssigt påvirket, når vi debatterer, hvad gør vi så?". Det har vi jo ikke tidligere synliggjort og konkretiseret – men det er meget effektivt, fortæller han.

Har ændret arbejdsmiljøet

Faktisk mener tillidsrepræsentanten, at metoderne direkte har ændret arbejdsmiljøet.

– Det er anstrengende, hvis man ikke kan undervise i det, man egentlig gerne vil i faget eller indgå i positive relationer med kursisterne. Men nu kan vi tage kontroversielle emner op og gå fra hinanden på en ordentlig måde, forklarer han.

– Det har kæmpe betydning for arbejdsmiljøet. For det er jo helt vildt anstrengende at have kursister, som bliver hidsige og sure og tager dét med ud af undervisningslokalet, spreder det på gangen og sociale medier og brokker sig til andre og til lederen. Det er meget belastende.

Klassen ud af rummet

Udover den meget debat-relaterede del af projektet har man arbejdet målrettet med aktiviteter, hvor kursisterne dels er blevet

'forbundet' med omverdenen i form af ture ud af huset med 'kursistklubben' til eksempelvis kunststillinger, teater eller FN-byen – dels med aktiviteter, som aktiverer og engagerer kursisterne.

Et eksempel er aktiviteten *Spoken Word*. En tilbagevendende begivenhed, hvor kursister fra hele skolen taler på en scene.

– Det er impulsivt, man behøver ikke melde sig til. Og så siger vi, "det her er et trygt rum" og opfordrer alle til at udvise respekt for den person, der skal op, "så smid jeres telefoner og prøv at fordybe jer", fortæller Kristina Bilic.

– Sidste gang var fuldstændig magisk. Der var så stille, og det var AVU- og HF-kursister, der skrev digte om voldtægt, at være i krig, miste et barn, følelser om Palæstina og Israel. Det viser, at hvis man træner de her ting, så kan det faktisk lykkes også at gøre det til større arrangementer, hvor der sidder en stor gruppe med meget forskellige baggrunde.

– Hvordan får vi en positiv oplevelse af, at vi godt kan lykkes med at være mange forskellige mennesker i et samfund? Det gør vi ved, at vi alle har en stemme ind i det samfund – og et håb.

Kristina Bilic, underviser og projektleder. KVUC.

Der var underviserne lidt rørte, fortæller hun.

– Det er så stærkt! Vi har sagt, at vi gerne vil skabe en mere levende skole med mere involvering, og at vi vil styrke kursistens stemme. Det her viser, at det ikke *bare* er ord, vi *siger*, og ikke bare, at vi tolererer diversitet og svære emner, vi *praktiserer* det, det er en værdi, vi formår at udføre.

Lyt til kursisterne

Et andet helt lavpraktisk eksempel på en engagerende aktivitet er møder i såkaldte kursistråd. Her fandt underviserne ud af, at AVU-kursisterne ofte følte sig utrygge i de større forsamlinger med HF-kursisterne, fordi de på AVU ofte er dårligere til dansk.

Og når kursisterne bliver bedt om at tale, bør man lytte, pointerer projektlederen. For når man skal vise kursister, hvad demokrati kan, handler det også om, at man ikke spilder deres tid.

– Vi SKAL tage deres ideer meget, meget seriøst og handle på dem, understreger projektlederen.

Det var blandt andet årsagen til, at man på skolen valgte at splitte kursist-rådene op i mindre enheder, hvor AVU-kursisterne var for sig selv. Og så fik kursisterne også selv mere ansvar.

– Kursisterne fik at vide, at ”det er så dejligt, I kommer med ideer. Og vi vil lytte og hjælpe med processen – men I skal selv tage ansvar for at implementere ideerne”.

Håb og handlekraft

Det betød for eksempel, at da en af eleverne satte fokus på, at mange kursister var ensomme i pauserne – så gik han selv rundt og bankede på døre og inviterede til ’ensomhedssalon’.

– Vi gjorde klar med spil, musik og strikkesøj og hjalp ham med at facilitere

det, men han var selv en stor, aktiv del. Det blev en *kæmpe* succes, hvor vi stod med tårer i øjnene, fortæller Kristina Bilic og understreger:

– Det viser, at når vi siger, vi arbejder med demokrati, så betyder det også, at man involverer sig og handler. Det er jo demokratisk dannelse. Der er så meget håb og styrke i at vise dem, at de selv har den handlekraft.

Faktisk er lige præcis håb blevet valgt som strategi i 2025 af The Global Education Network (GEN) – en international forening, som arbejder med at bruge uddannelse til at højne verdensomspændende udvikling.

Og det giver god mening ifølge projektlederen.

– Hvordan får vi en positiv oplevelse af, at vi godt kan lykkes med at være man-

ge forskellige mennesker i et samfund? Det gør vi ved, at vi alle har en stemme ind i det samfund – og et håb.

What’s in it for me?

For underviserne er der også gevinster, mener Niels Iversen og Kristina Bilic. Begge er overraskede over, hvor store effekter, projektet har haft på arbejdsmiljøet og på, hvor meget det har rykket kursisternes sprog.

Derudover mener Kristina Bilic og Niels Iversen, at deres undervisning er blevet mere levende, fordi den er rykket væk fra kateteret – og så har aha-oplevelsen været, at *ingen* emner er forbudte mere. Som Kristina Bilic udtrykker det:

– I det store og hele er jeg bare overrasket over, *hvor* glade vores kursister er for at have fået en stemme. ◀

Vil du også undervise dialogisk?

Sidder du som underviser eller vejleder og får et ... ja, håb... om, at de gode erfaringer fra KVUC også kan bruges på din skole? Så er her en række gode råd fra Niels Iversen og Kristina Bilic. Og du behøver ikke starte i kæmpe skala med aktiviteter på hele skolen.

→ Start i klassen med de dialogiske cirkler. Det kan måske føles lidt ”Åh, nu sidder vi her i en cirkel”, men vær lidt modig – og gå den vej, kursisterne går. For eksempel da jeg spurgte, ”er sprog magt”, fik jeg modspørgsmålet ”er sprog diskrimination?” – og så var det den vej, vi gik.

→ Prøv de dialogiske metoder – også i matematik. En metode kan for eksempel være *Thinking Classroom*, som en canadisk professor fandt på. Her står kursisterne ved tavler og løser opgaverne fælles med en pen i hånden, og læreren har kun en støttende funktion.

→ Find nogle undervisere, som vil være tovholdere. Vær flere, der gør det sammen. Prøv af, byg erfaringer op, mærk hvor eleverne bider på, og hvor de ikke gør. Mød indbyrdes, del jeres erfaringer – og byg videre. Men det hele starter mellem kursist og lærer i klasserummet.

→ Dog er en vigtig pointe at afsætte tid til at opbygge kursisternes relationer samt trykke og meget klare rammer for debatkulturen – regler, simpelthen, bøjet i pap – inden man kaster sig ud i de svære emner. Brug gerne fire-fem uger på dét først.

Din overdragelse til ny arbejdsgiver

Du har særlige rettigheder som medarbejder, hvis din skole bliver lagt sammen med en anden skole eller delt, efter den nye aftale om EPX'ens etablering. Her kan du læse, hvad det betyder for dig.

Selv om de fleste ændringer i forbindelse med den nye ungdomsuddannelse, EPX'en, først skal ske om nogle år, er der allerede nu givet nogle garantier til lærerne fra aftalepartierne: Skal medarbejderne skifte arbejdsgiver, fordi den uddannelsesinstitution, de arbejder på, skal lægges sammen med en anden eller splittes op, gælder Lov om lønmodtagers retsstilling ved virksomhedsoverdragelse – også kaldet virksomhedsoverdragelsesloven.

Hvad betyder loven i praksis?
HVIS du som følge af den nye delaftale om EPX'en skifter arbejdsgiver, får du helt overordnet dine nuværende ansættelsesvilkår med.

- Du vil som hovedregel være sikret fortsat ansættelse ved at følge med opgaverne, der hvor

de bliver placeret, hvis den skole, du arbejder på, enten bliver delt eller lagt sammen med en anden uddannelsesinstitution.

- Du vil få dine rettigheder med til din eventuelt nye arbejdsgiver. Det gælder:
 - a. din anciennitet
 - b. din løn
 - c. din pensionsopsparing
 - d. dine feriepenge.

De vilkår, du bliver overdraget med, følger af overenskomsten. Når den udløber, vil det være den nye arbejdsgivers overenskomst, der gælder, medmindre der inden er indgået aftale med den nye arbejdsgiver om noget andet.

Forsinkede krav
Har du som ansat krav på overarbejdsbetaling for en periode,

hvor du har arbejdet for din gamle arbejdsgiver, kan det krav også rejses over for den nye arbejdsgiver – hvis ikke kravet er blevet betalt før overtagelsestidspunktet.

Der kan være nogle lønkrav, som først opdages et stykke tid efter, de er opstået. Måske har du ikke vidst, at du havde krav på overarbejdsbetaling, eller den automatiske lønregulering er glippet, mens du for eksempel har været på barsel. Hvis du er overdraget til en ny arbejdsgiver, kan du fortsat gøre krav på det.

Det er altså uden betydning, om kravet er opstået før eller efter overdragelsestidspunktet. Det er også underordnet, hvornår kravet er blevet 'opdaget'. Det væsentlige er kun, om du var ansat på overdragelsestidspunktet.

Ændringer kan – som altid – ske
Den nye arbejdsgiver kan dog på samme måde som den gamle varsle ændringer i dine løn- og arbejdsforhold med dit opsigelsesvarsel, dog ikke i strid med de overenskomstvilkår der gælder.

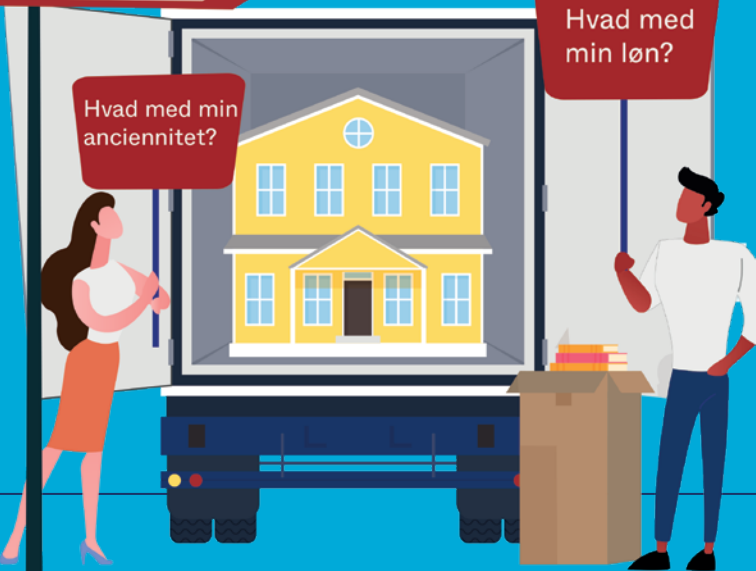
Garantien gælder endnu ikke alle
I den første delaftale om EPX'ens etablering er der ikke givet samme garanti for ansatte på 10. klasse. Aftalepartierne vil tage stilling til, hvad der skal gælde for 10. klasse-lærerne, når fag og niveauer på EPX bliver beskrevet i næste forhandlingsforløb. ▴

AF DORTHE PLECHINGER – ILLUSTRATION: MARIANNE JØRGENSEN

Ny arbejdsgiver

Hvad med min anciennitet?

Hvad med min løn?

“Den hjælper mig videre fra dér, hvor jeg er – og tager udgangspunkt i den viden, jeg har.”

- ELEV, SOSU H

AI-interaktiviteter i dine SOSU-grundbøger

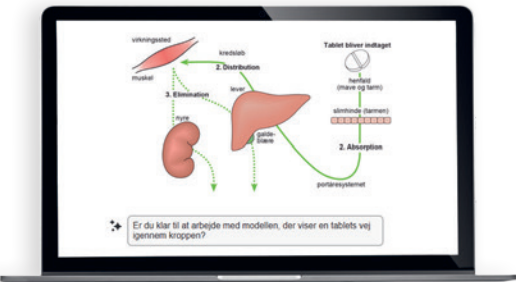
NYHED

Prøv de nye AI-interaktiviteter i grundbøgerne til social- og sundhedsuddannelserne.

Opgaverne inviterer eleverne til at gå i dialog med stoffet om svære emner som blodets koagulation og farmakokinetik. De AI-støttede opgaver lægger op til refleksion og til at arbejde differentieret med et afgrænset emne.

► **Prøv AI-interaktiviteterne og læs mere på gyldendal-uddannelse.dk/sosumaterialer**

Sådan styrer du et sporskifte godt i mål

Det kan have store personlige og følelsesmæssige omkostninger at om dirigere karrieren midt i livet. Læs, hvordan overgangen fra én karriere til en ny bliver så smidig som muligt – og hvad arbejdsplads og kolleger kan gøre for at hjælpe.

Har du overvejet, om du en dag vil prøve kræfter med noget helt nyt i stedet for at være underviser eller vejleder? Eller er du blandt dem, der har taget springet til uddannelsesverdenen efter en karriere i en anden branche?

Hvis du kan svare ja til et af disse spørgsmål, er du ikke alene. Vi skifter spor som aldrig før.

Kandidatanalysen 2024 fra konsulenthuset Ballisager viser, at 46 procent af de danske lønmodtagere er interesserede i at skifte job, hvis en bedre mulighed opstår. Et tal, der understøtter en tendens, som har ulmet på arbejdsmarkedet i flere år – nemlig at lønmodtagere i dag er mindre loyale end tidligere. Vi bliver kortere tid i vores ansættelser, og samtidig ser man flere og flere, der skifter job på tværs af erhverv og brancher.

Skyld og skam

Men det er ofte ikke uden omkostninger at rive karrieren op med rod for at plante en ny. Det fortæller Mette Højbjerg og Eske Hjort, som sammen driver psykolog-virksomheden Transibo.

De tog begge psykologuddannelsen i en relativt sen alder som led i et personligt karriereskifte, og da de skulle skrive det afsluttende speciale, blev det med fokus

på de følelsesmæssige omkostninger ved en omlægning af arbejdslivet.

Når de i dag hjælper folk, der ønsker et nyt arbejdsliv, kan de derfor trække på både egne erfaringer og de indsigter, specialet gav dem. Her fulgte de gennem interviews og dagbogsnotater en række personer fra jobstop og tænkepause til ansættelse i en ny branche. Alle var i alderen 45-56 år og havde frivilligt truffet beslutningen om at sige deres job op.

Konklusionen var kort fortalt, at frivillige sporskifter midt i livet er mulige og kan bringe meget glæde, men at de også kan være vanskelige. Samme billede ser de i deres praksis i dag.

– Dem, det er værst for, kan føle skyld og skam.

– Skyld i forhold til at have bragt sig selv i en position, hvor mange års arbejde måske er smidt væk. Og skam i forhold til at udsætte familien for en beslutning, som også har konsekvenser for både parforhold og børn, siger Eske Hjort.

Større ejerskab

Netop det, at man frivilligt har truffet beslutningen om at bryde med sin karriere, placerer et større ansvar hos en selv. Og det kan øge presset i overgangsperioden.

– Man kan bedre slå sig selv oven i hovedet, når det ikke lykkes, end hvis beslutningen blev taget for en. Blev du fyret, eller kunne din krop ikke længere holde til dit nuværende job, så er du lidt mere fritaget for ansvar. Så er det andre eller ydre omstændigheder, der gør, at du står, hvor du står. Men uanset om det er frivilligt eller ej, efterlader det dig i en transitionsproces, siger Mette Højbjerg.

Ifølge hende er det flere strømninger på arbejdsmarkedet og i samfundet, der tilsammen giver vanskelige kår for den klassiske, lineære karriere i samme virksomhed eller branche: Vi skal blandt andet arbejde længere, tempoet i arbejdslivet er blevet markant skruet i vejret, og mange vægter personlig udvikling højt.

– Man tager mere ejerskab for sin karriere og vil i højere grad selv bestemme, hvordan ens arbejdsliv skal se ud.

– At have et meningsfuldt arbejdsliv er helt klart et kriterium i dag. Og der tror jeg ikke, at man i det klassiske karriereforløb stillede spørgsmål ved, om der var mening med karrieren – fordi karrieren var meningen, siger Mette Højbjerg.

Sidste udkald

Sporskifter eller tanker om det melder sig ofte midt i livet. Et nyere tysk studie

AF METTE JENSEN – FOTO: JENS BACH OG JUSTINE HØGH

For tre år siden lukkede Ingrid Thise Bang sin malervirksomhed for i stedet at blive faglærer på Uddannelsescenter Holstebro. Det har hun ikke fortrudt. Foto: Jens Bach.

fulgte ældre lønmodtagere over fire år og fandt, at 13 procent fandt nyt job i perioden, mens 11 procent skiftede erhverv. Undersøgelsen viste dog også, at 17 procent ønskede at skifte profession, men aldrig handlede på det. Ifølge Transibo er det oplagt at tro, at vi vil kunne se det samme billede i Danmark.

For deltagerne i specialet var det af betydning, at de stod omkring halvvejs i både liv og karriere.

– Jeg ved ikke, om ’kritisk vadedsted’ er den rigtige formulering. Men mange havde tanken: Hvis jeg skal gøre det, så skal det til at være nu. Har man 20 år tilbage på arbejdsmarkedet, er det selvfølgelig lang tid, men hvis man har brugt 25 år på at opbygge den karriere, man er ved at forlade, så er det jo ikke særlig lang tid til at opbygge en ny, siger Eske Hjort.

Alderen viste sig dog også at udfordre overgangen til det nye job. For selvom sporskiftet blev set som sidste udkald, havde flere af deltagerne faktisk ikke erkendt, at de var blevet ældre.

– Det gik op for dem, da de stod i det og kom til at kaste et kritisk blik på sig selv, siger Eske Hjort og uddyber, at det gav tvivl og tanker som: ”Har jeg det, der skal til?”

Jan skiftede spor som 58-årig

På Uddannelsesforbundets områder ser man hyppigst sporskifter på erhvervsskolerne, hvor mange starter som faglærer efter årtier inden for deres respektive faglige felt.

En af dem, der har taget springet, og som valgte det i en sen alder, er 59-årige Jan Henning Bendtsen. Han skiftede sidste sommer til jobbet som faglærer på Metal & Auto på Campus Bornholm efter at have arbejdet som både mekaniker og karosseritekniker i en årrække.

Han genkender, at man kan have de tvivlende tanker. Dem fik han, da han havde fået jobbet og sagt sit gamle op.

– Jeg tænkte: ”Fuck, hvad nu?” Der kom al tvivlen. ”Kan jeg præstere? Er det nu det rigtige? Er jeg god nok? Hvad vil omverdenen sige, hvis jeg er nødt til at opgive? Og hvad med karantæne og økonomi, hvis det

skulle ske?” Jeg havde alle de her tanker, fortæller Jan Henning Bendtsen.

Tvivlen forduftede dog hurtigt, da han efter tre dages introduktion fandt sig selv alene om undervisningen af 28 elever på grundforløb 1.

– Så var der ikke tid til det mere, griner han.

Den hæsblæsende start opstod, fordi hans kollega oplevede sygdom i familien, og heldigvis klarede Jan Henning Bendtsen sig igennem. Han føler sig i dag tryk og tilpas i underviserrollen og er glad for at have kastet sig ud i sporskiftet.

– Det giver en stolthed og en glæde at få de unge mennesker videre og give dem noget lærdom med i rygsækken, siger han.

– Jeg kan godt lide, når der er nogle udfordringer i hverdagen og lidt adrenalin-kick indimellem, og det får man her. Der er ikke to dage, der er ens.

På vej til at blive en anden

Noget af det, der ifølge Mette Højbjerg og Eske Hjort kan gøre det lettere at komme godt igennem et sporskifte, er at kunne håndtere, at kontrollen ryger i en periode. For det vil du med sikkerhed opleve.

– Dem, vi snakkede med, havde bygget deres karriere op over mange år og var nået til et punkt, hvor de kontrollerede mange facetter i deres arbejdsliv og var gode til det, de lavede. Det var svært at tage med ind i en transition.

Transibos råd: Sådan kommer du bedst igennem et sporskifte

- **Tænk dit valg igennem og læg en plan:** Man kan nærmest ikke overvurdere, hvor grundigt man kan forberede sig. Struktur er din ven, når du træder ud på ukendt grund. Så sørg for at sætte dig nogle mål, og tænk over hvordan du vil nå dem, og hvad du forventer bliver svært.
- **Se i øjnene, at kontrollen ryger:** Hvis du har en lav tolerance i forhold til at begå dig i usikre situationer, hvor du ikke kan kontrollere alle facetter, så se på, hvad du kan gøre, for at det ikke bremser dig. Måske kan du lave en gradvis forandring, så alt ikke rammer på én gang.
- **Alliér dig med dit bagland:** Det er vigtigt, at du får talt skiftet igennem med dine nærmeste, og at du har deres opbakning.
- **Sørg for et økonomisk fundament:** Hvis dit skifte indebærer en periode uden indtægt eller en væsentlig nedgang i løn, så få afstemt med din partner, at jeres økonomi kan holde til det. Få eventuelt også din bank til at gå jeres budgetter efter, så du undgår økonomiske bekymringer i perioden.

Jan oplever en stolthed og glæde efter at være blevet faglærer på Campus Bornholm. Særligt når eleverne kommer godt videre. Foto: Justine Høgh.

– Så det koster både noget kontrol, men også noget i forhold til din identitet at skulle sige: ”Nu er jeg ikke længere det

her, men jeg er på vej til at blive noget andet”, siger Eske Hjort.

Tilbyd din hjælp

Som arbejdsplads og kolleger er der gode muligheder for at gøre en forskel for den nye kollega, som har begivet sig ud i ukendt jobteræn.

– Jeg har en bror, der på et tidspunkt gik fra at være klejnsmed til at blive underviser. Og det kom bag på ham, hvor hårdt det var at undervise. Så et råd vil i hvert fald være at sørge for at forberede den nye kollega grundigt på undervisningsopgaven, foreslår Mette Højbjerg.

– Ja, der skal være en person eller et sted at gå til, hvis du har behov for at vende en svær situation fra undervisningen eller lignende. Selvom man er 50 år, har man jo stadig behov for nogen, der hjælper en på vej, supplerer Eske Hjort.

– Som kollega kan du byde dig til med for eksempel faglige råd – og du må gerne sige det mere end én gang. Du skal selvfølgelig ikke lægge folk ned med tilbud om hjælp, men du kan godt komme tilbage og

sige det to-tre gange. Det kan være med til at legitimere, at det er okay og helt naturligt, at man som ny oplever, at det er svært.

Endelig kan man som organisation have fokus på også at lade den nye kollega bidrage med den værdifulde erfaring og viden fra virkeligheden, som vedkommen-de bringer med sig ind i ansættelsen.

– En håndværker, der bliver lærer, må jo efterlade en masse på byggepladsen, som ikke kan tages med i jobbet. Men jo mere man kan bygge bro til den gamle faglighed, jo bedre tror jeg også, at den person kan lykkes. Det kan hjælpe til, at man føler sig værdifuld. Hvordan man kan strukturere det, er svært at sige, men det kan måske være oplæg for elever og kolleger, eller at man nogle timer om ugen står til rådighed for de elever, der gerne vil vide noget om virkeligheden, der venter, når de bliver færdige.

Fra selvstændig maler til faglærer

45-årige Ingrid Thise Bang har selv oplevet, hvordan hjælpsomme kolleger kan være en afgørende brik, når man starter

på et nyt job. Da hun gik ind til sine første angstprovokerende optrædener som underviser, mødte hun stor støtte i teamet.

– Mine kolleger var rigtig gode til at sætte mig ind i, hvordan jeg kunne gribe undervisningen an. De introducerede mig blandt andet for helhedsmodellen, som er den didaktiske model, vi bruger, når vi planlægger undervisningen, siger hun.

– Jeg havde også noget sidemandsoplæring til at starte med, inden jeg blev kastet ud i det på egen hånd. Det fungerede godt, at jeg havde mulighed for lige at se det an og danne mit eget indtryk af, hvordan jeg selv ville gøre.

I dag er det tre år siden, at hun i løbet af en hæsblæsende måned fik ryddet ordrebogen og begyndte at tage den daglige vej fra hjemmet i Herning til Uddannelsescenter Holstebro, hvor hun underviser bygningsmalerne.

Fem år forinden var hun startet som selvstændig maler og havde fået opbygget et godt kundegrundlag. Virksomheden kørte derudad. Men så kom jobopslaget, hun ikke kunne ignorere.

– Jeg er meget glad for mit valg og positivt overrasket over, hvor megagivende det er at arbejde med mennesker på den her måde.

– Altså, jeg bliver så stolt af eleverne, når de lykkes.

Ingrid Thise Bang oplevede ikke sin alder som en hæmsko i overgangen mellem de to jobs. Faktisk tværtimod.

– Jeg kunne helt sikkert ikke have gjort det her, da jeg var i tyverne. Jeg hviler helt anderledes i mig selv nu end dengang, siger hun.

I vores tema om sporskifte på uddannelsesbladet.dk kan du læse flere artikler. Blandt andet også de fulde interviews med Jan Henning Bendtsen og Ingrid Thise Bang. Brug eventuelt QR-koden. ◀

1 Unge med belastet barndom får sjældent ungdomsuddannelser

En undersøgelse fra Rockwool Fonden og Københavns Universitet viser en stærk sammenhæng mellem en belastet barndom og manglende ungdomsuddannelse samt langvarig brug af sociale ydelser. 50 procent af de unge, der er vokset op med betydelige belastninger, færdiggør ikke en ungdomsuddannelse, inden de fylder 30 år. Blandt unge, der er vokset op uden væsentlige belastninger, gælder det kun ni procent. Næsten 40 procent af de unge med en belastet barndom modtog sociale ydelser, da de var 30-35 år. Resultaterne tyder på, at den manglende ungdomsuddannelse kan være en del af forklaringen på, at mange i denne gruppe i høj grad er afhængig af langvarig offentlig forsørgelse senere i livet.

Rockwoolfonden.dk

3 Kursus hjælper elever med angst, stress eller depression

EVA har evalueret kurset 'Godt igennem uddannelse', som er målrettet unge på ungdomsuddannelserne med symptomer på angst, stress eller depression. De deltagende skoler er lykkedes med at implementere indsatsen, hvor 572 elever har deltaget. Evalueringen viser blandt andet, at kurset over kursusperioden har mindsket deltagernes symptomer og styrket deres mestrings- og studiekompetencer. Kurset har derudover været positivt for deltagernes trivsel. Der ses også tegn på, at indsatsen på længere sigt kan lykkes med at fastholde deltagerne på uddannelsen: De har et lavere frafald og et fravær på niveau med elever på sammenlignelige uddannelser.

EVA.dk

2 20 procent har lave færdigheder i adaptiv problemløsning

I en ny PIAAC-undersøgelse er voksne danskere blevet bedt om at løse opgaver, der minder om situationer på arbejdsmarkedet og i dagligdagen. Undersøgelsen viser, at hver femte dansker mellem 16 og 65 år har svært ved adaptiv problemløsning, som er evnen til at forstå og anvende information til at løse opgaver og tilpasse løsninger med ny information. Danmark ligger bedre end gennemsnittet for de 31 lande i undersøgelsen, men dårligere end de øvrige skandinaviske lande. Det er særligt de ældste danskere og dem med svage regne- og læsefærdigheder, der også har svært ved adaptiv problemløsning. En mulig forklaring kan være, at yngre generationer i højere grad har fået projektorienteret og tværfaglig undervisning, og at de i højere grad har haft en hverdag præget af digitale teknologier og konstant informationsstrøm.

VIVE.dk

4 Ændringer i elevgruppen på EUD de seneste 15 år

Hvordan har elevgruppen på erhvervsuddannelserne ændret sig de seneste 15 år? Det forsøger Center for Ungdomsforskning (CeFU) at besvare i en ny rapport. Rapporten tegner et billede af en elevgruppe i forandring. Den viser en tendens til øget polarisering, hvor flere elever er motiverede og fagligt afklarede i dag end i 2009 – især de mandlige elever. Samtidig er andelen af elever, der er usikre på egne evner eller fraværende i undervisningen, steget markant. De elever kæmper ofte med lav faglig selvtillid og trivsel og har i højere grad overvejet at afbryde deres uddannelse. Flere drenge er blevet fagligt afklarede, men også mere demotiverede, mens flere piger er blevet usikre på deres faglige evner. Rapporten viser desuden, at behovet for støtte er steget – både fagligt, socialt og personligt. Især de usikre og fraværende elever efterspørger hjælp for at kunne gennemføre deres uddannelse.

CEVEU.dk

AF SOFIE PAM JENSEN

Tag de unge med på tur, uden besvær og til gode priser

Se ture og priser:

BENNS

Hos BENNS gør vi det nemt at tage flere klasser afsted på skolerejse eller studietur. Med en personlig rejsekonsulent tager vi os af alt det praktiske – fra planlægning og transport til aktiviteter og budget

Derfor bør du booke hos os:

- ✓ Få din egen personlige rejsekonsulent
- ✓ Skræddersyet pakkeløsning til jeres behov
- ✓ Stort udvalg af faglige studiebesøg
- ✓ Fuld tryghed - vi har 24/7 nødtelefon
- ✓ Vi står for det praktiske og tidskrævende

Ring til os på 65 65 65 63

Skriv til group@benns.dk

eller læs mere på www.benns.dk

Tal med dine elever om det kvindehad, de kan opleve online

Underviser du drenge mellem 16 og 18 år, kan du være næsten sikker på, at de bliver udsat for kvindefjendsk indhold, når de går online, viser forsøg. Forstå, hvad det handler om – og hvordan du taler med dem om det.

Unge drenge mellem 16-18 år bliver næsten automatisk udsat for kvindehadende indhold, når de går på YouTube Shorts eller TikTok.

Indhold, hvor mænd kalder kvinder for ludere, sædcontainere og mandens ejendom. Videoer med 'score-artister', som fortæller, hvordan du får og dropper kvinder. Podcasts, som forklarer, hvordan kun alfa-hanner får succes og sex – og at man ikke må tale om følelser, gå i terapi eller vise svaghed. Kort sagt indhold på nettet, der samlet bliver kaldt 'manosfæren'.

Og hvor man tidligere skulle lede efter den slags i fjerne afkroge af subkulturer, er manosfæren nu blevet mainstream. Det betyder, at også undervisere bliver nødt til at forholde sig til det og lære de unge at navigere mere kritisk online.

Andre studier viser nemlig, at drenge, som bliver præsenteret for en stor mængde af dette indhold, har større sandsynlighed for at behandle piger og kvindelige lærere på deres skole på en sexistisk måde, og at de har større sandsynlighed for at negligere vold og seksuel vold mod kvinder – en problematik, som den meget omtalte Netflix-serie *Adolescence* har taget op.

Det tager kun to minutter

Maja Brandt Andreasen er postdoc i kønsforskning ved universitetet i Stavanger og har gennem ti år beskæftiget sig med manosfæren. Hun har sammen med andre forskere undersøgt, hvor meget og

hvor hurtigt unge drenge bliver udsat for kvindehadsk indhold.

I forsøget oprettede forskerne ti kunstige profiler af mænd mellem 16 og 18 år. Halvdelen af de falske profiler søgte aktivt på eller interagerede med indholdet, mens den anden halvdel var passiv. Alligevel var konklusionen, at *alle* profiler inden for imellem to til maksimalt 26 minutter blev udsat for kvindehadende indhold af algoritmen, som styrer, hvad vi får vist i vores feed.

Så snart en profil viste interesse for indholdet, steg mængden af manosfæreindhold desuden eksponentielt, så profilen næsten udelukkende blev præsenteret for det og endte i et manosfære-kaninhul.

Hvad er manosfæren?

Manosfæren er en slags løst netværk på nettet, som primært består af kvindehadende og antifeministiske fællesskaber, der promoverer en idé om mandligt overherredømme.

Manosfæren består af mange mindre grupperinger. For eksempel *incels*, som opfatter sig selv som værende i ufrivilligt cølibat og svigtet af kvinder. Dertil kommer såkaldte *pick-up artists*, som underviser i, hvordan mænd bedst scorer og får sex med kvinder, samt konservative

ideologiske grupperinger, der promoverer heteroseksuelt ægteskab, anti-abort og begrænsede rettigheder for kvinder.

Den mest omtalte gruppe er de såkaldte *manfluencere* – en sammentrækning af *manosfære* og *influencer*. Her er den mest kendte Andrew Tate – tidligere verdensmester i kickboksning og selverklæret sexist og kvindehader. Han er sigtet for voldtægt, menneskehandel og seksuel omgang med mindreårige i flere lande. Selvom han nu er blevet udelukket fra TikTok og YouTube Shorts, bliver hans indhold flittigt delt af andre, og det vurderes, at hans videoer er blevet set 11 milliarder gange.

Pseudovidenskabelige idéer

Men hvilket virkelighedsbillede bliver de unge drenge så præsenteret for?

Maja Brandt Andreasen forklarer, at forskerne opdelte manosfæreindhold ud fra tre temaer: maskulinitet i krise, motivationsindhold og pseudovidenskabelige ideer om køn.

Maskulinitet i krise handler om, at feminisme er en trussel mod mænd og maskulinitet, ligesom det kvindecentriske samfund tilgodeser kvinder på den ene eller anden måde. Motivationsindholdet er manosfærens opskrift på, hvordan du bliver en 'rigtig' mand: Du skal være rig og stærk og udvikle selvkontrol, så vil du få (seksuel) magt og adgang til kvinder.

– Hvis du er fattig, er det din egen skyld, fordi du er doven og svag. Dit mentale hel-

AF HEIDI KVISTGAARD GÜTTLER – FOTO: FREEPIK.COM

bred styrker du ved at træne. Du må ikke udtrykke følelser, og der er en afvisning af terapi, fortæller Maja Brandt Andreasen.

Endelig er der kategorien *pseudovidenskab* – det vil sige teorier om især køn, som bruger visuelle virkemidler fra rigtig

videnskab, for eksempel grafer og tegninger af 'rigtige' mænd med eksempelvis et særligt kæbeparti.

Én teori er for eksempel den 80/20-regel, som også nævnes i Netflix-serien *Adolescence*: 80 procent af kvinderne er kun interesserede i 20 procent af mændene – de stærke alfahanner, forstås – og derfor ender man med et overskud af svage 'betamænd', fattige, følsomme, fedladne, feminine.

I manosfærens verden er fysisk dominans og selvdisciplin helt afgørende for maskulinitet, og samfundet er splittet mellem to køn, der aldrig ønsker det samme, men er i krig eller konkurrence. Indholdet er koncentreret om, hvordan mændene vinder.

Ny undersøgelse: Vi bliver afhængige af algoritmen

- ➔ En undersøgelse fra august 2025 viser, at det er meget svært at skruer ned for skærmen, selvom vi både har ønsket om og motivationen til at gøre det.
- ➔ Tre ud af fire danskere mellem 18-29 år vil gerne skruer ned for skærmtiden, men samtidig bruger 29 procent af børn og unge ofte, meget ofte eller altid *mere* tid på sociale medier, end de selv ønsker.
- ➔ Undersøgelsen viser, at vores selvregulering stort set er sat ud af spil, fordi algoritmerne er designet til at skabe afhængighed.

<https://www.digitaltansvar.dk/aktuelt/tiktok-stjaeler-danskernes-opmaerksomhed>

Skoler og lærere har et ansvar for at undervise i, hvordan eleverne bør forholde sig kritisk til de sociale medier. Lære dem, at algoritmer ikke er en neutral ting, og at der foregår en form for manipulation.

Maja Brandt Andreassen, postdoc i kønsforskning

En bekymrende udvikling

Men er det ikke blot en lille flok klovne, der spreder ekstremt indhold?

– Vores forsøg var en simulation, så jeg kan ikke garantere, det vil gentage sig 1:1 i virkeligheden. Men manoscæren er gået fra at være en lille subkultur til mainstream, og dét synes jeg helt klart er en bekymrende udvikling. At nogle af de holdninger, der bliver udtrykt i manoscæren, er gået fra at være noget, vi opfatter som ekstremistisk til at være blevet meget mere normaliseret, siger kønsforskeren.

– Studier viser, at drenge, der bliver præsenteret for indhold, der normaliserer ideerne om mandligt overherredømme, har større sandsynlighed for at behandle pigerne på deres skole og de kvindelige

lærere på en sexistisk måde. Og samtidig udnytter manoscæren den usikkerhed, man normalt har som teenager, ved at promovere *stoicisme*, siger Maja Brandt Andreassen og uddyber:

– **Det jo vildt problematisk, når Andrew Tate for eksempel siger, at løsningen på dit mentale helbred ligger i træningscenteret, og at du er svag, hvis du søger hjælp, når vi ved, at mænd er i højere risiko for selvmord, er mere isolerede og har færre nære relationer.**

Kan unge mænd undgå manoscæren?

– Vores studie indikerer, at det kan de ikke.

Samfundet skal tage ansvar

Maja Brandt Andreassen understreger dog,

at der selvfølgelig er mange drenge, som er i stand til at have et kritisk forhold til det, de ser.

– Vi ser klart drenge, som synes, det er åndsvagt indhold og tager afstand fra det, men så ser vi også andre, der, når de først kommer ned i kaninhullet, bliver påvirket af det.

Og det giver samfundet er ansvar, mener forskeren. I flere niveauer.

– Vi har i vores rapport foreslået at pålægge tech-virksomhederne, at algoritmerne er slået fra, så man aktivt skal slå dem til, og at man indfører strengere moderation, så det meget ekstremistiske, hadefulde indhold bliver forbudt. Men det er jo en politisk beslutning, understreger forskeren.

Skoler skal mere på banen

Maja Brandt Andreassen foreslår også, at langt flere skoler og undervisere tager et større ansvar på sig i forhold til at undervise i digital kildekritik.

– Skoler og lærere har et ansvar for at undervise i, hvordan eleverne bør forholde sig kritisk til de sociale medier. Lære dem, at algoritmer ikke er en neutral ting, og at der foregår en form for manipulation. Vi skal undervise i den kritiske tilgang til virkeligheden på nettet i den tid, vi befinder os i, hvor der er enormt meget misinformation.

Påbud virker ikke

Der har været debat om, hvorvidt man skal forbyde børn og unges brug af sociale medier. Men, understreger Maja Brandt Andreassen, det er ikke den rigtige vej at gå. Tværtimod.

– Forskning viser, at det ikke har nogen som helst positiv effekt at forbyde unge mennesker at være på sociale medier. Deres sociale liv foregår lige så meget der, som i den virkelige verden. Fjerner du den del, mister de en stor del af deres fælles-

Mere manoscære:

- På Cybernauternes hjemmeside finder du adskillige artikler samt en hel podcastserie om manoscæren.
- Center for Digital Pædagogik har både viden og værktøjer om manoscæren. De tilbyder gratis kurser om online risikoadfærd samt betalte workshops til din arbejdsplads.
- Dagbladet Politiken har kørt en meget udbygget artikelserie om emnet.
- Gymnasieforskning har lavet en podcast om emnet, den hedder #25 *Hvordan påvirker manoscæren dine elever, og hvad kan du gøre ved det?*

som om det ”bare er sådan noget, der findes på internettet”. Men manoscæren bliver skabt af dem, der uploader indhold, og det er jo rigtige mennesker. **Manoscæren er et spejl af et samfund og strukturer, der findes i virkeligheden**, pointerer Maja Brandt Andreassen.

Derfor skal løsningen også findes politisk og strukturelt. Det er et *fælles* samfundsansvar.

– Det handler om, hvilke kønsnormer og kønsstrukturer vi taler om i samfundet og bliver ved at reproducere. Det er en kritik på det store, samfundsmæssige, globale plan – og det er jo en meget svær og ikke særlig konkret ting, for hvor starter man lige? spørger Maja Brandt Andreassen lidt retorisk. Hun *har* dog et bud på hvor:

– Jeg vil jo næsten sige, det starter i skolerne og med børnene og de unge, hvor man bør udfordre stereotyperne og snakke om, hvad køn er for noget, og hvordan vi alle sammen kan få lov at eksistere frit. ◀

Sådan taler du med eleverne om manoscæren

Vi har her samlet råd til dig som underviser om, hvordan du kan tale med eleverne om manoscæren med inspiration fra Maja Brandt Andreassen og *Lærværelset* (Gymnasieforsknings podcastserie, red.) med Maia Kahlke Lorentzen, formidler af internetkultur hos Cybernauterne, der rådgiver og underviser i internetkultur.

Find fælles fodslag – før I tager hul på en snak om manoscæren, kan I diskutere noget, I er enige om, så der skabes god stemning og fælles fodfæste.

Tag snakken – *har* eleverne oplevet manoscæreindhold? Pak fordomme og udsugning væk og vær nysgerrig. Hvad synes de om indholdet og hvorfor? Det kan måske lede til samtaler om algoritmer, og hvordan de ikke er neutrale.

Del klassen op noget af tiden – det kan være ubehageligt for pigerne at være ’subjektet’ i samtalen om manoscæren.

Gør eleverne til internet-detektiver. Lad dem finde fakta, der underbygger udsagn fra manoscæren. Kan de finde pålidelige fakta? Det kan lede til en snak om kildekritik.

Forbyd ikke samtaler om indholdet. En af manoscærens påstande er, at de bliver undertrykt og censureret. Modbevis det og åbn diskussionen, men sæt gerne rammer for, hvordan man taler om hinanden.

Bagatelliser ikke indholdet, fordi elever siger, ”det er for sjov”. Ekstreme ’sjove’ udtalelser kan flytte grænserne, så det ekstreme bliver mere normalt – det er en velkendt spin-strategi, som også manoscæren benytter. Spørg kritisk ind. Bed eleverne for eksempel forholde sig til, om det er ’sjovt’ for piger at blive kaldt ’sædcontainer’

skabsfølelse, lyder det fra kønsforskeren.

Hendes råd er derfor i stedet at møde de unge i en åben, fordomsfri samtale om problematiske kønsstereotyper. En samtale uden ”aj har du virkelig siddet og set dét?”, men i stedet en snak, hvor man ’lirker’ lidt i nogle af udsagnene fra manoscæren og på den måde udfordrer de unge konstruktivt.

Og, understreger forskeren i et opråb til os alle sammen:

– Vi kan godt komme til at tale om det,

Mere om Maja Brandt Andreassen

- Maja Brandt Andreassen forsker i online kulturer med fokus på misogyni, (had til og diskrimination af kvinder), humor, manoscæren, voldtægtskultur og ekstremisme.
- Har siden 2023 været ansat som postdoc i Kønsforskning på Universitetet i Stavanger og har tidligere været tilknyttet Dublin City University. Tog i 2020 Ph.d. i Kønsforskning fra University of Strathclyde, Glasgow. Modtog desuden en guldmedalje for sit speciale i 2013 på Københavns Universitet.

Her viser de, hvad faglig stolthed er

Faglærerne taler ikke så meget om faglig stolthed på Mercantec i Viborg. De viser det i deres egen begejstring for faget og i anerkendelsen af elevernes arbejde. Mød to inspirerende faglærere, som har deltaget i et treårigt forskningsprojekt.

Forhallen til smedenes værksted på Mercantec i Viborg er selve billedet på det gode håndværk: Lamperne i loftet, de specialdesignede caféborde og svævehyl-derne på væggen i sort, glat smedejern signalerer alle veludført kvalitet.

– Ja, her er nok at være stolt af, siger faglærer Finn Sønnik, før han tager os

med videre ind i smedenes værksted.

Det er hans elever, der har lavet det hele.

Finn Sønnik har været lærer på Mercantec i 20 år. De seneste tre har han sammen med sine kolleger været del af et forskningsprojekt om faglig stolthed. Projektet er støttet med fire millioner

kroner af Tietgenfonden, og formålet er kort fortalt at hjælpe elever med at ranke ryggen, når de fortæller andre om deres uddannelsesvalg.

En ny undersøgelse, som Epinion har lavet for Skills Danmark, viser, at mange fortsat har fordomme om erhvervsuddannelserne, og at fordommene især trives

blandt de unge. For eksempel mener 59 procent af de adspurgte 16-24-årige, at det faglige niveau på erhvervsuddannelserne er lavere end på andre uddannelser.

– Vi har en samfundsmæssig hurdle, der hedder, at EUD'erne er dem, der ikke kan andet, og det passer simpelthen ikke, siger Rasmus Ruby.

Han er faglærer på auto og kollega til Finn, og så er han ked af, at hans elever oftere bliver talt ned end op. Derfor går han kontra. Hver dag gør han sig umage for at møde eleverne, hvor de er, rose, anerkende – og give dem lov til at lave de fedeste projekter.

Sådan blev han selv mødt, da han var elev på skolen, og det gjorde en verden til forskel for ham. Det med at møde et voksent menneske, der så ham på en anden måde, end han var vant til. Den følelse vil han gerne give videre.

Yakitori – det skal bruges til noget

Det er de helt unge elever, Finn og Rasmus arbejder med på Mercantec. De uafklarede. Grundforløbseleverne og alle dem, der kommer forbi på brobygning. Nogle gange har de 'ild i røven' fra første

dag, men for det meste er de lidt tilbageholdende, skeptiske og skoletrætte.

– De kommer måske fra noget, hvor en skoledag gik ud på at få ballade eller sidde og hænge, fordi de ikke helt kunne se meningen med alt deres matematik og fysik. Når de kommer her, så vasker vi tavlen ren, og matematik – det er noget, vi skal bruge ude på værkstedet, siger Finn Sønnik.

Det gør noget. Ligesom det gør noget, at han giver de unge lov til at bruge alle de maskiner, de kan finde, og lave projekter, der rent faktisk skal bruges til noget.

Som den japansk-inspirerede grill, Yakitori'en, som alle brobygningselever laver fra bunden – med gevind og grillspyd og det hele. Fra værkstedet tager de den med videre i brobygningsforløbet og over på gastronomi-linjen, hvor den skal stå sin prøve, smøres i madolie og tages i brug.

Ligesom hytten til julemarkedet, de byggede ved tømrerne. Og den racer, Rasmus Ruby planlægger, at eleverne skal bygge og køre i som et af projekterne til næste år.

"Vi laver ikke skrammel"

I smedeværkstedet er Finn Sønnik i gang med at line op. Der er en pizzaovn, et solur, en vejskraber og en lille lift. Han kan fortælle en røverhistorie om hvert emne i rækken, og hvordan det er blevet til, men den store fællesnævner er, at alting er lavet af eleverne – og at det er lavet ordentligt.

– Vi laver ikke skrammel. Vi laver emner, som eleverne gerne vil have med hjem og vise frem. Hvis det er gået skævt eller måske lidt for hurtigt, så prøver vi en gang mere, indtil den er der. Også selvom eleven i første omgang siger "det er godt nok til mig, Finn", så bliver de alligevel lidt højere, når de ser, at andet eller tredje forsøg er blevet meget bedre.

Eleverne skal forstå, at det, de laver, er

11 stolthedsfremmere, der virker

1. Mestringsoplevelser
2. Synliggørelse af læring
3. Fagligt sprog
4. Kreative kompetencer
5. Inspirerende rammer
6. Produktorientering
7. Faglige meningsfællesskaber
8. Autentisk ansvar
9. Anerkendelse
10. Lærernes stolthed
11. At bidrage til mere end kun sig selv

Lektor, ph.d. ved Nationalt Center for Erhvervspædagogik på Københavns Professionshøjskole, Henrik Hersom, har i forskningsprojektet udledt 11 såkaldte stolthedsfremmere, du kan arbejde med som lærer.

Læs mere om de enkelte stolthedsfremmere på uddannelsesbladet.dk.

noget, andre skal bruge og betale penge for. Det er vigtigt for den faglige stolthed, understreger Finn Sønnik. Og når den tøre falder ude i værkstedet, begynder der at ske noget.

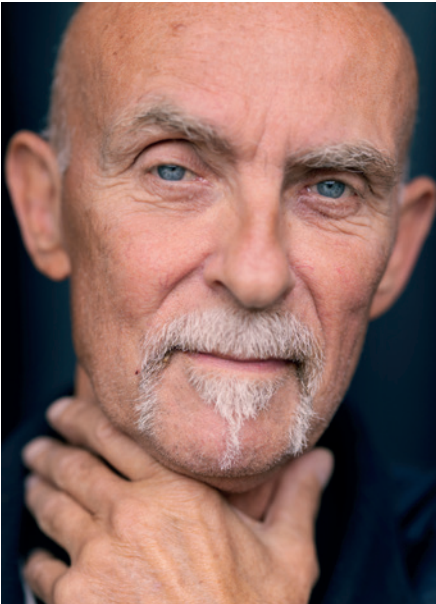
– Faglig stolthed begynder den dag, de unge finder deres retning, siger Finn Sønnik.

– Og den træder helt i kraft, den dag de bliver udlært, tilføjer Rasmus Ruby.

Ikke noget, vi taler om

For de to faglærere er faglig stolthed noget, der ligger mellem linjerne, på arbejdsbordene og i det fælles sprog på værkstederne.

På en af opslagstavlerne ved kantinen hænger der et printet screenshot fra den-gang Kongen i sin første nytårstale sagde

Finn Sønnik vil gerne have eleverne til at forstå, at deres ting skal være i orden, så andre kan bruge dem.

Rasmus Ruby vil gerne gøre sit for, at hans elever bliver talt mere op.

deres fag, deres håndværk og deres unge mennesker ude i værkstederne er noget, de gerne taler om.

Og det er også præmissen i hele forskningsprojektet: Vi ved allerede, hvad der skal til for at styrke den faglige stolthed blandt eleverne: Inspirerende rammer, anerkendelse, mestringsoplevelser og synlig læring. Nu handler det om at få det til at leve i den pædagogiske praksis gennem faglærerne som Rasmus og Finn og alle deres kolleger på erhvervsskolerne.

De allerstolteste dage på job

Finn Sønnik og Rasmus Ruby er altid med, når der er dimission på Mercantec. Det er en stor dag – også for dem. Faktisk

er dimissionerne nogle af de dage, hvor de to er allermest stolte af deres *eget* arbejde, som ellers kan være nok så hårdt. Det hele er jo ikke ligetil, når man har med unge, uafklarede mennesker at gøre, minder de om. Men de vil ikke bytte med noget, for de er helt enige om, at det er de unge, der er de sjoveste at arbejde med.

– Vi får lov at se udviklingen i eleverne. Den faglige og den menneskelige udvikling fra de er helt nye på grundforløbet, til de står der den sidste dag som stolte faglærte. Det er bare det hele værd, siger Rasmus Ruby.

– Ja, den dag kan du virkelig tale om at måle faglig stolthed, understreger Finn Sønnik.

Faglig stolthed i erhvervsuddannelserne

- ➔ Mercantec er en af fire erhvervsskoler, der sammen med VIA University College og Københavns Professionshøjskole netop har afsluttet et forskningsprojekt om faglig stolthed.
- ➔ Projektets overordnede mål har været at understøtte og udvikle den faglige stolthed hos elever og medvirke til en øget samfundsmæssig respekt for håndværksuddannelserne.
- ➔ Mercantec har arbejdet med at implementere og forankre faglig stolthed blandt eleverne på grundforløb 1 og i brobygningsforløb med elever fra 9. og 10. klasse.

Læs mere om projektet her:
<https://tietgenfonden.dk/projekter/styrkelse-faglig-stolthed-erhvervsuddannelser>

Finn Sønnik tjekker Albert Retoft Johansens grillrist.

TIL DANSKUNDERVISNINGEN

DANSK UDTALE

BREVE/SKRIFTLIG FREMSTILLING

DANSK TALESprog

BEGYNDERSYSTEMER

- DU2:**
Vi taler dansk 1
Vi taler dansk 2
Vi taler dansk 3
- DU3:**
På vej til dansk – trin for trin
Videre mod dansk – trin for trin
Midtvejs til dansk – trin for trin

Alle bøger er velegnede ved klasseundervisning, differentieret undervisning, selvstændigt arbejde, par- eller gruppearbejde.

Læs mere på www.synope.dk

Randager 90, 2620 Albertslund
7020 2810, forlaget@synope.dk
www.synope.dk

► ”Jeg er fandme stolt af mit fag”

18-årige Gry Madsen er kommende personvognsmekaniker og går hjemmevant rundt mellem store Audi'er på 2. hovedforløb på Mercantec. Hun synes, det er fedt at kunne lave sin egen bil og fikse problemerne selv. For eksempel er der lige gået to pakninger i den derhjemme, og det behøver hun ikke køre på værkstedet for at få lavet, hun skifter dem bare lige.

– Det kan næsten være helt tabu at sige, at man går på en erhvervsuddannelse, men jeg synes, man får mere ud af EUD end af alt muligt andet. Jeg er fandme stolt af mit fag, især som en af de få kvinder, der går her. Der er også mange, der er sådan 'wauw', når jeg fortæller, hvad jeg faktisk laver. ▲

► Fra skoletræt til 'vågen' elev

I 7. klasse havde Albert Retoft Johansen skolen så meget, at han droppede ud. I stedet fandt han sig et arbejde på et smedeværksted, og pludselig var det intet problem at stå op med vækkeuret klokken fire om morgenen og tage den 50 kilometer lange tur fra drengeværelset i Viborg til værkstedet i Randers.

Nu har han gennemført grundforløb 2 og fået læreplads lidt tættere på.

– Den her, den er min egen idé. Det er en grillrist til at hænge over et bål, og jeg har også lavet sådan en holder til den, eller et stativ, hvor du nemt kan sænke risten op og ned. Jeg har før lavet en lidt mindre model til min mor og far, men den her er lige nummeret større. ▲

FOTO: TOR BIRK TRADS

ALFA TRAVEL
Vi står for det

Studierejser -uden sved på panden

Hos Alfa Travel arrangerer vi hvert år indholdsrigge grupperejser for mere end 42.000 gæster. Din rejserådgiver er erfaren og kvalitetsbevidst, og gør ansvaret for studierejsen meget lettere at bære!

► Se alle rejser på alfatravel.dk

Nygade 5
7500 Holstebro
+45 7022 8870
info@alfatravel.dk

Skal vi stå for din næste grupperejse?

Sanne Rysgaard
Ekspert i bl.a. Spanien & Portugal

Christian Skadkjær
Mere end 40 års erfaring

Heltidsundervisningen skal fortsat være folkeskolens ’frække lillebror’

Heltidsundervisningen kan i år fejre 50-års fødselsdag. Leder og lærer i Høje-Taastrup Ungdomsskole forudser, at tilbuddet også vil bestå om ti år trods konkurrerende tilbud, hvis man holder sig ’flydende’.

Gabriella Emma Lerager og Zilan Sahin har taget 9. klasse i heltidsundervisningen på Høje-Taastrup Ungdomsskole og går nu i 10. klasse.

AF DORTHE PLECHINGER / FOTO: SARA GALBIATI

I Heltidsundervisningen i Høje-Taastrup Ungdomsskole kalder de det ikke skolevægning, at historisk mange elever i folkeskolen ikke vil i skole. De kalder det et problematisk skolefravær:

- Vi forstår skolefravær som elevens løsning på et problem. Og vi siger til vores kolleger i folkeskolen, at det ikke er en *eksklusion* af folkeskolen – her gør vi det bare på en anden måde, siger leder af Ungdomsskolen og Linie 10 i Høje-Taastrup kommune gennem tre år, Niels Henriksen.

Denne ’anden måde’ er en mere håndholdt undervisningsform end i den traditionelle folkeskole og med mere praksis. Den har nu eksisteret i 50 år som et alternativt skoletilbud til elever i 8., 9. og 10. klasse, der enten slås med personlige, faglige eller sociale udfordringer. De kan i heltidsundervisningen få en mere skræddersyet undervisning, da der er færre elever på holdene, og skoleformen ikke er underlagt samme krav som folkeskolen. Man fokuserer på centrale fag som dansk, matematik og engelsk og kombinerer ofte med praktik, og man kan udelade andre fag, som eleven ikke ønsker – men kan stadig give eleverne folkeskolens afgangsprøve.

Kommunerne er dog ikke forpligtet til at tilbyde det til de unge, og derfor skal heltidsundervisningen hele tiden vise sin værdi i skarp konkurrence med andre tilbud til de unge – for eksempel den nye Juniormesterlæreordning:

- Så vi skal altid være omstillingsparate og opfinde nye ting. Vi flytter os med de unge. Jeg har altid set os som folkeskolens frække lillebror, der laver

det, som folkeskolen gerne ville, men ikke har samme mulighed for. Det holder ungdomsskolen frisk, siger underviser i heltidsundervisningen gennem 30 år, Torben Sørensen.

Vi har spurgt ham og Niels Henriksen om den udvikling, de har oplevet i heltidsundervisningen, store forandringer, og om skoleformen er berettiget – også i fremtiden?

De skal have lyst til at lære tilbage
Historisk mange elever har i dag skolevægning. Og når sygdommeldingerne tikker ind, bliver heltidsundervisningen tit en hjælpende hånd tilbage til undervisning.

- Her bruger vi ordet skolefravalg. Det er svaret på noget, der ikke fungerer for eleverne, og det er det, vi skal rette op på, siger Niels Henriksen.

Han forstår godt, hvis unge vælger et sted fra, hvor de kan gå en hel dag i noget, som de ikke kan se meningen med eller klare:

- Vi kan tilpasse undervisningen, så de unge får lyst til at lære noget tilbage. Vi kan tilbyde små hold med en tæt relation til lærerne.

Torben Sørensen supplerer:

- Vi behandler mange unge, der har været sygdommelte fra skolen i lang tid, som vi aldrig ville behandle voksne. Tænk, hvis man sagde til en medarbejder, der havde været væk i halvandet år: ”På mandag starter du på 37 timer, og vi har gemt nogle af de svære opgaver til dig”.

Ønskesejlen

Torben Sørensen så gerne, at folkeskolen og ungdomsskolen var bedre til at arbejde sammen. Han har mange gange oplevet, at folkeskolen slipper eleven alt for sent.

- Jeg har haft en lærer stående på

p-pladsen, som har sagt: Han kommer ikke tilbage igen, han kommer ikke tilbage igen, vel? Så er man gået for langt. I stedet burde man spørge ”Er der noget andet, vi kan gøre?” Der skal heltidsundervisningen være noget, man afprøver, mener han.

Men hvordan gør I jer synlige og relevante i forhold til folkeskolerne?

Det sker især via relationerne mellem skolelederne, forklarer Niels Henriksen:

- Men det er svært, for der bliver jo arbejdet seriøst i folkeskolerne med at beholde eleverne i klasserne – og det har jeg stor respekt for. Vi har også stadig et ry for, at her går kun voldsparate unge. Så når vi får de unge, skyldes det i høj grad mund til mund-metoden. Dem, der kender heltidsundervisningen, taler godt om den, og dem, som ikke gør, taler dårligt om den.

Mere mainstream

En anden udfordring i skiftet fra folkeskole til heltidsundervisning er omfanget af skoleskift, som man ”for Guds skyld helst skal undgå”, understreger Torben Sørensen. Mange af eleverne har oplevet alt for mange, hvilket netop kan være en af grundene til de udfordringer, de har i skolen. Skilsmisse og diagnoser er andre store årsager til, at eleverne har brug for et andet tilbud som heltidsundervisningen.

- Da jeg startede som leder for ti år siden, havde lærerne den opfattelse, at vi tog alle de elever, som ikke kunne være i folkeskolen, men som ikke havde diagnoser. Det har ændret sig, understreger Niels Henriksen.

Og også elevgruppen har ændret sig:

- Tidligere var det mest de hurtige drenge og de stille piger, der gik i heltidsundervisningen, men nu er der *både* de hurtige drenge og de stille drenge – og de hurtige piger OG stille piger, siger han.

Men ellers har de store forandringer gennem årene været, at heltidsundervisningen er blevet mere ’mainstream’, mener Torben Sørensen:

- Det er både godt og skidt. Godt, fordi man måske har fået mere kvalitet ind i tilbuddene, men skidt, fordi man også har mistet noget i forhold til den lokale forankring. Da jeg i sin tid flyttede fra Faxe til Taastrup, troede jeg, at jeg kunne gøre det samme, men de unge var bare anderledes

Historisk højt skolefravær

Tal fra Børne- og Undervisningsministeriet viser, at knapt 22 procent – 110.966 børn – i skoleåret 2023-24 havde mere end ti procents fravær. Mere end 10.000 af dem var ikke i skole i mere end tre måneder. Danmark har et markant højere skolefravær end sammenlignelige lande som Norge, Sverige og England.

her. Derfor skulle jeg ændre tilgang, sprog og didaktik, siger han.

Deals med eleverne

Det, man kan gøre anderledes i heltidsundervisningen, er blandt andet at lave en aftale mellem lærer og elev a la: ”Nu sørger vi for, at den sidste del af skoletiden giver mening for dig. Jeg får som lærer lov til at undervise dig i dansk, matematik og engelsk, og så sørger jeg for, at du får en afgangsprøve. Men vi giver dig noget ved siden af, som vi ved, du gerne vil have”, siger Torben Sørensen og forklarer, at de tilbud, som eleverne ’godt vil have’ ved siden af de basale fag, kan være praktik, idrætsfag, andre boglige eller kreative fag – eller gode oplevelser med andre, der også har haft det svært, så de møder nogen, der forstår dem.

Eleven vil måske også opleve, at forældrene dermed ikke skælder så meget ud, fordi deres søn eller datter begynder at komme ’tilbage på sporet’. Og måske bliver de unge også mere trætte og går tidligere i seng:

- Og så begynder man at få det gode forløb, hvor det giver mening for eleverne.
- Det fede er, at hvis de får lysten tilbage igen, er der ikke noget, der kan stoppe dem. Så begynder de selv at tage fat. Og så bryder de den sociale arv, siger Torben Sørensen.

- Niels Henriksen supplerer:
- Her får du læreren som en slags personlig træner, og eleverne finder

I Høje-Taastrup arbejder de med ’ugeskema-revolutionen’

Ugeskemarevolutionen er en pædagogisk metode, der bruges for at organisere undervisningen og fremme inklusion og differentiering. Eleverne vælger rækkefølge i ugens opgaver, samarbejdspartnere og arbejdssted på et afkrydsningsskema for at give dem følelsen af større frihed og ansvar for egen læring, samtidig med at læreren kan differentiere undervisningen.

Eleverne bestemmer, hvordan de vil gå til arbejdet – om de vil lave det, der er sværest eller mest spændende først og så få hjælp til det, de har svært ved.

efterhånden ud af, at de jo godt kan noget selv. Alle unge har potentiale – det er det, vi arbejder med. Og hvis de ser det, klør de bare på.

Forældrene har måske også troet, at deres barn ikke var dygtig til noget som helst, og så ser de, at han eller hun får gode karakterer ved afgangsprøven. Det gør en kæmpe forskel.

I det hele taget arbejder de meget med at skabe gode relationer til forældrene. En medarbejder skal en gang om ugen ringe hjem til forældrene og fortælle, hvad der er gået godt i ugens løb. Forældrene er vant til, at skolen kun ringer, når der er problemer, forklarer Niels Henriksen, og Torben Sørensen fortæller, at det faktisk er meget sjovt med de telefonsamtaler:

- Mor og far sidder hele tiden og venter på et ’men’, som ikke kommer. Jeg kan godt lide, at man anerkender eleven, og hvis man kan få forældrene til at være gode sammen med deres barn, får man også en bedre elev i skolen. Det er det, det handler om.

Det virker

Heltidsundervisningen har nu gennem fem årtier været et sted, hvor man kunne eksperimentere med pædagogik. For eksempel er den helt nye mesterlære – Juniormesterlæren – en gammel kending her: At man giver unge tre dages undervisning og to dages praktik.

- Vi har så meget god praksis-pædagogik, man ved virker. På den måde har vi været foregangssted for mange nye tiltag. Selvfølgelig tager det udgangspunkt i noget teori, der kommer et andet sted fra, men så bliver det brugt lokalt.

- Vi skal jo ikke alle være akademikere. Mange har det rigtig godt med at blive dannet efter det gamle arbejderdannelse-begreb: Man lærer at stå op om morgenen, og hvis ikke der kommer noget ud af maskinen, så tager man en kost og fejer på værkstedet – alle de ting, som er rigtig, rigtig sunde. Det synes jeg i dén grad, at heltidsundervisningen kan. Mere af det. Og det tror jeg også, vi får med Juniormesterlæren, siger Torben Sørensen.

Udfordringerne

For Niels Henriksen og Torben Sørensen er der ingen tvivl om, at man kan gøre

en kæmpe forskel med heltidsundervisningens tilbud. Men der er også store udfordringer – især er de første dele af skoleåret virkelig hårde, forklarer Niels Henriksen, og derfor er det godt, at man kan vente med at ’hælde’ de faglige ting på senere, mener Torben Sørensen:

- Eleverne stoler ikke på læreren, når de kommer her. Læreren er det værste, man kan sætte ind i deres verden. De har virkelig ikke gode erfaringer med, at læreren reelt vil dem. Det er hårdt at blive ved med at prøve som lærer.

Og noget af det hårdeste er, når man ikke lykkes.

- Vi har mistet en enkelt elev eller to om året, som vi af en eller anden grund ikke kunne få fat i, ikke fik løftet. Det er jo svært, når man lærer dem at kende. Det skal man kunne rumme. Det må man ikke tage med sig hjem, understreger Torben Sørensen, men tilføjer, at den målgruppe, de har, er de 20 procent af de unge, der har det sværest:

- Så selvfølgelig er der nogle, vi ikke får fat på.

Vi skal holde os flydende

Alle elever fra heltidsundervisningen i Taastrup kommer videre til noget andet, forklarer Niels Henriksen, hvilket er positivt, men også kan være smertepunktet. For eleverne kan have fungeret rigtig godt i heltidsundervisningens mindre klasser, men kommer så måske over på teknisk skole, hvor de får det svært med en voksen eller skemaet, og hvor der er lang transport. Så har de fået ’dét’ med, der får dem til at fortsætte?

- Vi pakker dem ikke for meget ind, for så bliver overgangen for stor. Her møder de ind, som de skal, og det skal vi passe på med at holde fast i.

Vil der stadig være et tilbud som heltidsundervisningen om ti år?

- Det vil jeg tro. Heltidsundervisningen har været der i så mange år, fordi den er så flydende. Det er her, eksperimenterne og de nye mellemformer er. Vi er i konstant udvikling med den samme idé, og hvis vi kan blive ved med det, vil tilbuddet også være der til den næste generation, mener Niels Henriksen.

- Torben Sørensen tilføjer:
- Og de unge, der ikke passer ind i folke-

skolen, vil stadig være der på grund af den større standardisering i hele samfundet, som bekymrer mig – ligesom den mistro, jeg føler, heltidsundervisningen møder fra nogle sider: Er vi nu dygtige nok? Kan vi stole på jeres pædagogik?

- Heltidsundervisningen skal være et frit sted, og det bliver den nødt til at være, for vi skal tilpasse os de unge. Der skal selvfølgelig være nogle rammer, men der skal være tillid til, at den enkelte skoleinspektør, leder og lærer har styr på, hvad børnene i Løgstør skal have, og hvad børn i Taastrup skal have. Det må ikke blive for centralt, for så får vi noget, der ikke passer til nogen.

Du kan læse interviewet med eleverne Gabriella Emma Lerager og Zilan Sahin i Uddannelsesbladet. dk eller scanne QR-koden her. ◀

Niels Henriksen

- har fra 1. maj 2022 været ansat i tre år som leder af Ungdomsskolen og Linie 10 i Høje-Taastrup Kommune, der er fusioneret.
- Han kom fra en lederstilling i Rødovre Kommune, hvor han også var en del af en sammenlægning mellem 10. klasse og ungdomsskolen.

Torben Sørensen

- er lærer i heltidsundervisningen, hvor han har været i næsten 30 år.
- Han vandt i 2022 Politikens Undervisningspris sammen med sit team i Høje-Taastrup Ungdomsskole for indsatsen i heltidsundervisningen.

LÆRER TALKS.

VI LIVE-STREAMER ALLE LÆRER-TALKS!

STEFFEN BRANDT
08.10.2025 · AALBORG

ANNE KIRKETERP
22.10.2025 · SILKEBORG

MICKEY GJERRIS
05.11.2025 · KOLDING

JACOB MARK
12.11.2025 · ODENSE

RUNE STRØM
19.11.2025 · KØBENHAVN

Lærernes a-kasse

- ✓ Hos os får du din egen lokale forsikringstillidsmand
- ✓ Vi gør det enkelt og har fokus på dine behov
- ✓ Vi sikrer, at dine forsikringer passer til dig – hele livet

Vi tror på nærvær og personlig rådgivning

Få et uforpligtende tilbud på tjm-forsikring.dk

ARBEJDER DU MED SÅRBARE UNGE?

NOV 3.-4.

Underviser: Malene Klindt Bohni
MIDDELFART

DIREKTE OG INDIREKTE SELVSKADE

Få redskaber til, hvordan du går i dialog med selvskadende unge om det, der ligger bag, samtidig med at du passer på dig selv.

DEC 1.

Underviser: Grethe Lindbjerg Sørensen
MIDDELFART

STYRK UNGES SELVVÆRD

Lær, hvordan du med en coachende tilgang og et kognitivt afsæt kan arbejde med unge mennesker og deres selvforståelse.

DEC 1.-2.

Underviser: Malene Klindt Bohni
MIDDELFART

KOGNITIV VEJLEDNING / GRUNDKURSUS

Få en introduktion til den kognitive metode, så du kan støtte unge i at lave positive livsforandringer og gennemføre deres uddannelse.

JAN 19.-20.

Underviser: Grethe Lindbjerg Sørensen
MIDDELFART

UNGECOACHING / GRUNDKURSUS

Få grundlæggende viden og redskaber til at skabe coachende samtaler med unge – samtaler, der støtter de unge i en selvstændig og positiv udvikling.

Se alle kurser og uddannelser på dafolo.dk/arrangementer

GENERATOR
PÆDAGOGIK & PSYKOLOGI
- en del af Dafolo

Her er plads til alle – også fejltrin

Amanda My Madsen, Daniele Berardino og Jette Wedele Nelson er enige: Det giver livsglæde og mening at være lærer på Idrætsskolen for voksne med udviklingshandicap. Uddannelsesbladet har besøgt skolen, som er den eneste af sin slags herhjemme – ja, måske i verden.

AF METTE JENSEN – FOTO: SARA GALBIATI

Dagens morgensamling på Idrætsskolen for voksne med udviklingshandicap bliver rundet af med guitar og fællessang.

”Lad dem lege i livstræets krone. Lad dem føle at livet er stort,” lyder det i varierende tonelejer rundt om bordene, hvor lærere og elever netop har talt om dagens emne ’biodiversitet’. Nu er det ved at være tid til at få fløjtet dagens aktiviteter i gang.

Det er onsdag og tid til grundtræning. Ugens andre fire dage byder året igennem på skiftende undervisningsforløb i mindre teams, men skemaet denne ugedag er fast og genkendeligt for skolens 48 elever, der alle er voksne med et udviklingshandicap.

Eleverne finder vej til kunststofbanen bag Grøndal MultiCenter, hvor en soundbox spiller plænen op. Det danske sommervejr viser sig fra sin utilregnelige side denne junidag, men under danseopvarmningen er det næsten som om, at selv vejret bliver smittet af de glade rytmer. En flok truende mørke skyer glider længere væk og efterlader plads til solen.

Med varme i kroppen står den efterfølgende på intervaller og stafetløb. Nogle elever går, andre lunter, mens enkelte har sat det helt hurtige ben foran. Også lærerne er med. Spredt i flokken og klar med en arm om skulderen, en hånd eller et opmuntrende ”du kan godt”, når der er brug for det.

– Vi er altid med. Fordi vi skal være ligeværdige, siger Jette Wedele Nelson.

– Hvis der er en, der har en svær dag, kan det være, at man prøver at tale ind i,

hvad det handler om, og derigennem får hjulpet eleven tilbage i undervisningen. For andre er det den fysiske berøring, der virker. At man lige rækker en hånd ud for at hjælpe dem tilbage i aktiviteten.

Elevernes motivation er dog sjældent noget, lærerne skal grave dybt efter.

– De er bare med. Der kan være personlige grunde til, at nogle ikke deltager. Men det er altid meget få. Jeg tror, vores begejstring for at lave idræt smitter af på dem.

Idræt som læringsredskab

Jette Wedele Nelson har været ansat siden skolens start i 1994 og har været med i, hvad hun beskriver som ”en helt fantastisk udvikling af skolen”. I dag er den vokset til dobbelt størrelse og flyttet til Grøndal MultiCenter, hvor udbuddet er noget nær perfekt, når man er et undervisningstilbud med idræt og bevægelse som omdrejningspunkt.

Idrætsskolen er den eneste af sin art i Danmark – ja, faktisk i hele verden, mener lærer Jette Wedele Nelson.

– Mig bekendt er der ikke andre som os. Og det forstår vi jo ikke. Vi bruger

idrætten som redskab til at nå elevernes forskellige mål. Og det er dét, jeg synes, er så fantastisk. Vi arbejder med mod, selvtillid, samarbejde og tillid, ved at eleverne bruger deres krop.

Amanda My Jensen, lærer og tillidsrepræsentant på Idrætsskolen, supplerer:

– Når eleverne starter her, er de ofte unge og kommer fra STU-tilbud. Mange bor hjemme hos mor og far og skal måske til at flytte hjemmefra. Så det kan være noget med at gå fra at være en ung dreng eller pige til at blive lidt mere voksen og mere selvstændig og selvhjulpne.

– Vi har også en del gengangere hvert år. Så vi opererer med mange forskellige udviklinger. Også fordi elevernes kognitive niveau varierer, fortæller hun og forklarer videre, at de gør meget ud af, at eleverne møder et voksenpædagogisk miljø på skolen.

Sidste grundtræning

På det grønne underlag får eleverne virkelig brugt kroppen denne formiddag. Opdelt i hold skal de nu igennem forskellige baner med øvelser: Spurter, stigeløb, squats på mælkekasser, kast med tunge bolde, spring over bom og gadedrengeløb.

Der bliver grinet, uddelt highfives og danset med til musikken.

– Lyseslukker, lyder det højt fra et af hjørnerne, da et skift mellem øvelser sætter yndlingsnummeret på pause.

Mens resten af lærerne har været med på banerne, har Tonni Frandsen holdt styr på program og stopur. Som afslutning kalder han eleverne sammen, så de står i en rundkreds tæt omkring ham. Et fast ritual, når timen er slut. Normalt siger han noget om, hvordan eleverne har præsteret, men i dag, som er sidste grundtræning inden ferien, er beskeden mere personlig.

– Hvor er I bare vidunderlige at være sammen med. Det mener jeg fra bunden af mit hjerte. Jeg kommer virkelig til at savne jer.

Vi bruger idrætten som redskab til at nå elevernes forskellige mål.

Jette Wedele Nelson, lærer på Idrætsskolen.

Klapsalver og kram med sidemanden spreder sig i rundkredsen. Det vækker følelser, at skoleåret snart er forbi.

En af dem, der skal stoppe, er 26-årige Sari, der har gået på Idrætsskolen i fire år.

– Det er hårdt. Jeg kommer til at savne alle mine venner og alle lærerne. De er så fantastiske at være sammen med. Så det bliver hårdt at sige farvel. Jeg har været meget glad for at gå her og har lært meget, siger hun.

Sari havde søgt om at fortsætte efter sommerferien, men fik ikke plads. Sådan er det hvert år; efterspørgslen overstiger antallet af pladser. Op til dette skoleår søgte 75, kun 48 kom ind.

Vi værner om hinanden

I pausen er der tid til at få lidt flere ord på, hvordan lærerne arbejder med elevernes udvikling.

– Idrætten er for os et redskab til personlig udvikling og empowerment. Det er det vigtigste. Og så gode oplevelser, siger Daniele Berardino.

Han fortæller, at hver enkelt elev får lavet en individuel elevplan to gange om året, som lærerne blandt andet udarbejder til kommuner og bagland. Den bygger på fire parametre: Det sociale, det psykiske, det fysiske og det idrættskulturelle.

– Nogle elever har tidligere kun siddet ned, så for dem giver det rigtig meget fysisk at komme herud og bevæge sig. Vi har også elever, som dyrker meget idræt ved siden af, og for dem er det måske ikke det fysiske, der bliver det primære, men det kan være socialt – at lære at tage ansvar i en gruppe. Så det er meget individuelt, hvad de enkelte kan, og hvilke parametre de skal udvikle sig på.

Udover de fysiske aktiviteter er også fællesskabet helt centralt på Idrætsskolen. For eksempel starter hver morgen på klassisk højskolemanér med morgensamling, et fagligt emne og fællessang med Daniele Berardino bag guitaren.

– Det gennemsyrrer skolen, at vi værner om hinanden. Der skal være plads til alle, og vi skal behandle hinanden ordentligt, siger Daniele Berardino.

Amanda My Madsen fortæller, at mange af eleverne har været ensomme, inden de startede på skolen, og at det derfor er et værdifuldt fællesskab at komme ind i.

– Vi arbejder virkelig meget med at skabe succesoplevelser og mestringsoplevelser for at styrke deres selvtillid og tro på egne evner. Vi kan se, at mange finder ud af, at de kan mere, end de selv lige troede, og at den tro, de får på sig selv, lige så stille smitter af på andre arenaer i livet. Vi har for eksempel mange, der går fra at blive kørt i skole til selv at komme herhen.

Zumba-fest

– Dadadadada, lyder det triumferende fra Jonas, da han halvt i løb, halvt hoppende kommer ind i holdsalen med armene flagrende over hovedet.

– Så er der feeest.

Efter at være tanket op med rugbrød, frugt og energi er eleverne efter pausen klar til nye aktiviteter. Og i salen er der zumba på programmet.

21-årige Jonas har gået på skolen i et år. Han føler, at han har lært meget. Særligt om venskaber og fællesskab.

– Man får nogle fantastiske venner her. Jeg føler bare, at vi alle sammen har et godt fællesskab. Det har jeg ikke prøvet så meget før. Altså, jeg har haft venner de andre steder, jeg har gået, men der var ikke det samme fællesskab.

– Jeg sover også bedre om natten, fordi jeg laver sport hele dagen. Jeg har aldrig været god til bare at sidde i et klasselokale og lytte. Jeg synes, det er røvkedeligt. Det her er meget sjovere, og dagen går hurtigere. Før man ved af det, så har man allerede fri. Da jeg gik i folkeskole, der... åhh, dagene kunne føles lange nogle gange, siger Jonas.

Halvvejs i dagens Zumba-time må han

lige ud og tørre sveden af panden. Der bliver givet gas på gulvet med de trin og danse, som er blevet øvet i årets løb. Et blik udover salen afslører, at det langt fra er alle ben eller arme, der svinger i takt. Et sted i midten støder to knyttede næver sammen, da den ene slår mod højre, den anden venstre. Det skaber dog kun grin. For der er plads til alle – også fejltrin.

– Det handler ikke om, at vi skal kunne dansene udenad. Vi skal bare have en fest, siger Jette Wedele Nelson, der står forrest ved spejlet og guider eleverne sammen med Amanda My Madsen.

Når de to bliver spurgt til, hvad de får igen ved at være lærer på skolen, matcher

begejstringen den energi, der er til stede i holdsalen denne eftermiddag.

– Jamen, det giver mig virkelig en livsglæde at være underviser her. Det er et unikt sted, når man kan se, hvor meget det giver eleverne, siger Amanda My Madsen.

– Det giver mig helt vildt meget glæde. Man får så mange kram. Jobbet er så meningsfuldt for mig, siger Jette Wedele Nelson.

Stor rummelighed

I et andet lokale i et af Grøndalcenterets grå betonafkroge er holdet 'Power og Styrke' i gang med alt fra maverulninger og armbøjninger til step med kettlebells, roning og vægtløft.

– Skiiiiift, råber Daniele Berardino løbende ud over forsamlingen, når det er tid til at cirkulere videre til en ny øvelse.

– Flot klaret. En af skolens idrætsassistenter klapper en elev på skulderen – Når du siger, du ikke kan, så er det noget værre vrøvl.

Der er i alt fire assistenter ansat. Tre af dem har tidligere gået på skolen. Deres opgave er blandt andet at støtte og motivere eleverne i undervisningen. Og den gode stemning er en ting, der bliver vægtet højt, forsikrer Daniele Berardino.

- 1: Lærerne er med i alle øvelser og tilbyder gerne en hånd.
- 2: "I er vidunderlige at være sammen med", afslutter Tonni Frandsen dagens grundtræning.
- 3: Jette Wedele Nelson under opvarmningen.
- 4: Sari og Jonas.
- 5: 'Power og Styrke' byder på både hurtig roning og tunge løft.
- 6: Daniele Berardino og en elev gør klar til dagens styrketræning.
- 7: Fuld spurt til grundtræningens stafet.

INDFRI JERES DRØMME NU

FORBRUGSLÅN
– lav rente og nul gebyrer

Står en ombygning af boligen, nye møbler eller en rejse højt på ønskesedlen?

Tjenestemændenes Låneforening formidler billige forbrugslån til de tilsluttede organisationers medlemmer.

Vores variable rente er blandt markedets laveste. Lånet har desuden ingen skjulte omkostninger eller gebyrer.

Siden 1907 har vi tildelt lån til mange typer af ønsker og behov. Måske kan vi også hjælpe dig. Lån op til 50% af din faste årsløn, hvis du er låneberettiget.

Se lånebetingelserne og beregn nemt dit lån på tjlaan.dk

Tjenestemændenes
Låneforening

Et fagligt råd til dig

? Uddannelsesforbundets konsulenter får mange spørgsmål om forskellige situationer, problemer og dilemmaer i medlemmernes arbejdsliv. Uddannelsesbladet udvælger nogle af de faglige konsulents svar, som måske også kan være interessante for dig.

Lene Hansen
Konsulent i Uddannelsesforbundet

MIG & DANMARK DANMARK & MIG

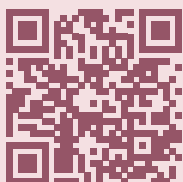
Af Dennis Grynnerup

Mig & Danmark – Danmark & mig en ny serie af emnebaserede grundbøger, der hjælper voksne udlændinge på vej mod B1-niveauet i dansk. Med bøgernes relevante temaer relateret til arbejde, uddannelse og medborgerskab lærer kursisterne dansk, samtidig med at de lærer Danmark at kende.

Serien kombinerer sproglig udvikling, samfundsforståelse og testforberedelse i sammenhængende emneforløb, der kan tilrettelægges fleksibelt.

Hver bog i serien dykker ned i syv aktuelle underemner og rummer både kommunikative og skriftlige aktiviteter, testlignende opgaver, modeltekster og strategier, der trin for trin hjælper kursisterne med at opbygge deres sproglige færdigheder. Til alle bøger i serien hører både lyd, printark, opgaver og lærervejledning. Find det på praxisOnline.dk.

Alle fem bøger udkommer i løbet af 2025, og du kan allerede nu bestille de første to på: prx.dk/mig-og-danmark

